

## Nr 55

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1955/56 till Stockholms högskola jämte i ämnet väckta motioner.*

(2:a avd.)

1:o) **Bidrag till Stockholms högskola.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 104, s. 215—243 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1955) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven huvudstat för Stockholms högskola att tillämpas under budgetåret 1955/56, dels ock till Bidrag till Stockholms högskola för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 738 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

*dels* en inom andra kammaren av herrar *Helén* och *Edberg* väckt motion (II: 329), vari hemställts, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag om inrättandet av ännu en litteraturprofessur vid Stockholms högskola av samma slag som de vid universiteten i Uppsala och Lund 1947 nyinrättade litteraturprofessorerna; samt att den nya professurens ämnesområde fastställes till »litteraturhistoria med poetik»;

*dels* två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Carl Albert Anderson m. fl.* (I: 289) och den andra inom andra kammaren av herr *Severin* i Stockholm *m. fl.* (II: 315), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den av Nils Ahnlund nu innehavda personliga professuren i historia vid Stockholms högskola skall uppföras på högskolans personalförteckning såsom ordinarie från och med den 1 juli 1955, alternativt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om förslag till nästa års riksdag om nämnda professurs återinförande från och med den 1 juli 1956;

*dels* en inom andra kammaren av herr *Helén m. fl.* väckt motion (II: 330), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den nu vid Stockholms högskola på övergångsstat upptagna personliga professuren i teaterhistoria

för Agne Beijer från och med den 1 juli 1955 uppföres såsom en ordinarie professur vid högskolan;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Mogård* och *Bergvall* (I: 290) och den andra inom andra kammaren av herr *Håstad m. fl.* (II: 313), i vilka hemställts att riksdagen måtte dels besluta avskaffa terminsavgifterna för de studerande vid Stockholms högskola från och med budgetåret 1955/56, dels anvisa som Bidrag till Stockholms högskola för budgetåret 1955/56 ett förslagsanslag om 6 928 000 kronor, eller, därest denna hemställan ej skulle vinna bifall, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag om avskaffande av terminsavgifterna för de studerande vid Stockholms högskola.

I den mån redogörelse i det följande icke lämnas för innehållet i nämnda motioner hänvisas till motionerna II: 329, II: 315, II: 330 och II: 313.

### Huvudstatens utgiftssida

Posten till avlöningar är nu uppförd med 4 469 300 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

1. Ytterligare en professur i litteraturhistoria med poetik; den ena professurens ämnesområde fastställs att avse litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria; examinations-skyldigheten delas mellan innehavarna av de båda professurerna.
2. Ytterligare en professur i geografi; de två professurerna benämnes, den ena professur i geografi, särskilt naturgeografi, och den andra professur i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi. Innehavaren av den nuvarande odelade professuren bör medgivas välja, vilket av de två ämnesområdena han önskar företräda, varefter den andra professuren bör ledigförklaras i sedvanlig ordning.
3. Den å övergångsstat upptagna professuren i historia (Stockholms stads professur), vilken är personlig för professorn Nils Ahnlund, indrages då Ahnlund beräknas avgå med pension den 30 juni 1955. (I stället förstärkes humanistiska avdelningens kursanslag med 20 000 kronor, jfr nedan under 20.)
4. En laboratur i organisk kemi och biokemi.
5. Ytterligare åtta docentbefattningar (rörliga), varav tre vid matematisk-naturvetenskapliga avdelningen och fem vid humanistiska avdelningen.
6. Ytterligare en forskardocentbefattning.
7. Ytterligare en biträdande lärarbefattning i matematik.
8. Biträdande lärarbefattning i genetik.
9. Förste assistent vid institutet för mekanik och matematisk fysik.
10. Förste assistent vid institutet för morfologisk botanik.
11. Förste assistent vid institutionen för experimentell zoologi.

12. Förste assistent i geografi, särskilt naturgeografi.
13. Förste amanuens i stället för andre amanuens vid institutet för oorganisk och fysikalisk kemi.
14. Andre amanuens vid institutet för fysiologisk botanik.
15. Tredje amanuens vid zootomiska institutet.
16. Förste assistent i stället för andre amanuens vid de konsthistoriska instituten.
17. Ytterligare en förste amanuens vid psykologiska institutet.
18. Ytterligare en förste amanuens vid institutet för statistik.
19. Andre amanuens vid institutet för klassisk fornkunskap och antikens historia.
20. Højning av stats- och rättsvetenskapliga samt humanistiska avdelningarnas kursanslag med respektive 8 100 och 24 000 kronor. (Åv sistnämnda belopp är 20 000 kronor avsedda för vissa kurser i historia, jfr ovan under 3.)
21. Anvisande av medel till anställande av en vaktmästare i Ce 10 vid fysiska institutet, en institutionsvaktmästartjänst i Ce 12 vid zootomiska institutet (i samband härmed indrages ett nu utgående arvode till ett vaktmästarbiträde), en vaktmästartjänst i Ce 10 vid kemiska övningslaboratoriet och en tjänst som expeditionsvakt i Ce 10 vid humanistiska biblioteket.
22. Ett kanslibitråde i Ce 11 vid mineralogiska institutet och ett skrivbiträde i den reglerade befordringsgången vid socialvetenskapliga institutet samt 9 000 kronor till extra skrivhjälp vid högskolans vetenskapliga institutioner.
23. Anvisande av 7 000, respektive ytterligare 10 000 kronor till extra personal vid juridiska biblioteket och humanistiska biblioteket.
24. Ordinariesättning av en institutionsvaktmästartjänst i Ce 14 vid Wenner-Grens institut, en dylik tjänst i Ce 12 vid kemiska övningslaboratoriet och en tjänst som expeditionsvakt i Ce 10 vid kansliet.
25. Utbyte av en institutionsvaktmästartjänst i Ce 12 vid fysiska institutet och ett kanslibitråde i Ce 11 vid institutet för organisk kemi och biokemi till respektive en institutionsvaktmästare i Ce 14 och en kontorist i Ce 13.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshøjning till avlöningar med 480 700 kronor.

Beträffande nedannämnda tre professorer inhämtas av statsrådsprotokollet följande.

Ordinariesättning av den för Agne Beijer personliga professuren i teaterhistoria. Professuren i teaterhistoria tillkom år 1946 genom att medel av Stockholms stad ställdes till förfogande för ändamålet. *Lärarrådet* har framhållit, att under den relativt begränsade tid, som teaterhistoria sålunda varit akademiskt läroämne vid Stockholms högskola, har det vunnit en fast förankring i den svenska akademiska organisationen och i vårt kulturliv över huvud taget. Antalet studerande utgjorde för närvarande 52. Undervisningen hade under årens lopp följts även av danska och norska studenter. I undervisningen hade

jämväl deltagit studenter med litteraturhistoria eller konsthistoria som huvudämne, vilka önskade en viss orientering på det teaterhistoriska gränsområdet. Under de fyra sistförflutna åren hade filosofie licentiatexamen avlagts av 3 personer och filosofie kandidatexamen av 22; av de sistnämnda förberedde sig 5 för licentiatexamen.

Lärarrådet har vidare understrukit, att förhållandena i Stockholm vore synnerligen gynnsamma för teaterhistorisk vetenskap och att Stockholm vore särskilt ägnat att vara medelpunkten för svensk teaterhistorisk forskning. Stockholm ägde stora samlingar av teaterhistoriskt material, nämligen inom Drottningholms teatermuseum samt dess bibliotek och bildarkiv, i kungl. teaterns arkiv, i kungl. biblioteket och nationalmuseum.

Ett nedläggande av professuren i teaterhistoria efter Beijers avgång från professorsämbetet den 30 juni 1956 skulle enligt lärarrådet innebära en kulturell nedrustning, som knappast låte sig försvara, allra minst som lärarrådet hade anledning räkna med att professuren kunde återbesättas med fullt kompetent efterträdare till Beijer. Lärarrådet funne det angeläget, att professuren i teaterhistoria uppfördes på ordinarie stat från och med den 1 juli 1955, varigenom professuren kunde ledigförklaras i vederbörlig ordning ett år före Beijers avgång.

*Kanslern* tillstyrker bifall till styrelsens ifrågavarande förslag under hänvisning till vad lärarrådet i detta ärende anfört och med hänsyn till det relativt stora antalet studerande i ämnet teaterhistoria ävensom till den kulturella betydelsen av att ämnet alltfört finnes företrätt i vårt land av en akademisk lärare i professors ställning.

*Departementschefen* har för sin del framhållit, att till frågan om den fortsatta undervisningen i teaterhistoria behövde ställning icke tagas redan i år.

Ordinarie sättnings av den för Nils Ahnlund personliga professuren i historia. Vid Stockholms högskola finnes tre professorer i historia, nämligen dels Sven Warburgs professor (nuvarande innehavare Torvald Höjer), dels Stockholms stads professor (personlig för Nils Ahnlund), dels ock en professor i stadshistoria (personlig för Folke Lindberg). Den för Ahnlund personliga professuren tillkom genom beslut av Stockholms stadsfullmäktige år 1928. Enligt detta beslut skulle med professuren vara förenad särskild uppgift för innehavaren att i sin vetenskapliga forskning, författarverksamhet och undervisning ägna uppmärksamhet åt studiet av Stockholms stads historia. Professuren skulle vara fullt likvärdig med andra historieforskare med avseende å allsidig kompetens. Lärarrådet har upplyst, att professuren i fråga om undervisning och examination under årens lopp kommit att framstå såsom fullt likvärdig med Sven Warburgs professor. Professuren i stadshistoria är personlig för den nuvarande föreståndaren för stadshistoriska institutet (Folke Lindberg). Professurens innehavare har allenast hälften av den undervisningsskyldighet, som eljest åvilar professor vid högskolan.

Lärarrådet har begärt att Ahnlunds professur från och med den 1 juli 1955 ordinariesättes. Vid sin prövning av detta ärende har *kanslern* framhållit, att han icke blivit övertygad om nödvändigheten av att den av Ahnlund nu innehavda personliga professuren i Stockholms stads historia efter Ahnlunds avgång med pension den 30 juni 1955 uppfördes såsom ordinarie på högskolans stat. För tillgodoseende av det behov av särskilda lärarkrafter i historia, som kunde komma att erfordras genom ifrågavarande professurs upphörande, föreslår *kanslern* viss förstärkning av de till högskolans förfogande stående medlen för kursundervisning.

*Departementschefen* har anslutit sig till vad *kanslern* förordat.

Ytterligare en professur i litteraturhistoria med poetik. Från *högskolans* sida har nu ånyo framförts krav på inrättande av ytterligare en professur i litteraturhistoria med poetik. *Kanslern* har erinrat om att han redan i anslagsäskandena för innevarande budgetår tillstyrkt förslaget om inrättande av ytterligare en professur i ifrågavarande ämne och framhållit att han med hänsyn till de från högskolemyndigheternas sida framförda starka önskemålen om en differentiering av ämnesområdet icke velat motsätta sig, att den ena professurens ämnesområde fastställdes att avse litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria. Examinationskyldigheten borde emellertid delas mellan innehavarna av de båda professurerna.

*Departementschefen* har biträtt förslaget om differentiering av den nya professurens ämnesområde på sålunda angivet sätt.

*Kanslern* har med avseende å personalorganisationen m. m. — utöver de förslag till vilka Kungl. Maj:t enligt ovan tagit ställning — anhållit om anvisande av medel för de ändamål, vilka finnas redovisade i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, under förevarande punkt (s. 231).

Till stöd för det i *motionen II: 329* gjorda yrkandet har anförts huvudsakligen följande.

Kungl. Maj:t har föreslagit att en ny professur i litteraturhistoria med poetik inrättas vid Stockholms högskola samt att därefter den ena av de båda litteraturprofessurerna vid högskolan begränsas till att omfatta allmän och jämförande litteraturhistoria.

Den föreslagna olikheten mellan de båda professurerna synes oss ur vissa synpunkter onödig och ur andra synpunkter olämplig.

Som skäl till differentieringen har anförts, att forskning rörande allmän, d. v. s. utländsk litteratur bör bedrivas vid svenska lärosäten. Det är oförnekligt. De internationella sammanhangen har alltid varit starka inom diktingens värld och har blivit allt intimare. Den art av litteraturhistoria, som kallas »jämförande», har, när den bedrivs av svenskar, en särskilt tacksam uppgift i att påvisa sambandet mellan svensk dikt och utländsk. En föreskriven åtskillnad mellan två forskningsområden, det ena svenskt, det andra allmänt jämförande, måste därför anses olämplig. Jämte forskningens intressen talar även undervisningens intressen mot en differentie-

ring av professurernas ämnesområden. Huvudskälet till inrättandet av nya professurer har varit och är i närvarande stund mer än någonsin det växande undervisningsbehovet. I propositionen föreslås, att efter tillkomsten av en ny litteraturprofessur vid Stockholms högskola den nya och den gamla professurens innehavare skall fullgöra lika delar av examinationen. Det låter sig inte utan påtagliga olägenheter göra, om de båda professorerna har olika kompetens. Undervisningen i litteraturhistoria med poetik vid svenska universitet och högskolor har ju till huvudsyfte att utbilda blivande modersmållärare. I detta sammanhang bör också rekryteringssynpunkten beaktas. Undervisningens syften likaväl som forskningens intressen kräver att den nya professuren vid Stockholms högskola tillåter fri konkurrens mellan största möjliga antalet sökande. En specialiserad professur benämnd litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria, kan komma att handikapa vissa sökande.

Vid Stockholms högskola har man önskat en formlig föreskrift, att den med den nya professuren förknippade undervisningsskyldigheten skall falla inom allmän och jämförande litteraturhistoria. Differentieringen av undervisningsskyldigheten kan och bör emellertid företas utan att någon skillnad göres mellan dubbelprofessurernas omfattning och benämning. Det förutsättes dock att Kungl. Maj:t i regleringsbrevet vid professurens inrättande tillser att sådana bestämmelser om undervisningsskyldigheten utfärdas.

I *motionerna I: 289 och II: 315* har anförts bland annat följande.

En indragning av den Ahnlundska professuren skulle medföra, att ämnet historia vid Stockholms högskola i vad avser antalet lärare efter den 30 juni 1955 kommer i ett läge inte mycket bättre än före år 1928. Här sker alltså en försämring i en situation, då en upprustning av universitets- och högskoleundervisningen på alla håll bedömes som synnerligen angelägen. Att denna bedömning också är departementschefens, och det inte minst, då det gäller Stockholms högskola, framgår tydligt därav, att han söker tillgodose högskolans behov av ökade lärarkrafter genom att på årets stat föreslå inrättandet av två nya professurer och åtta nya docentbefattningar vid högskolan. Erinras kan också, att högskolan erhållit dubblerade professurer i två med historia likvärdiga ämnen, nämligen i engelska och i nordiska språk, samt att den ena av de av departementschefen föreslagna nya professurerna avser dubblering av professuren i litteraturhistoria, också här ett med historia likvärdigt ämne. Förslaget om indragning av den ena professuren i historia vid högskolan framlägges utan att några skäl för indragningen anføres. Det bör observeras, att några ekonomiska skäl för professurens indragande icke föreligger. Departementschefen följer nämligen kanslerns förslag att som kompensation för professuren höja anslaget till kursundervisningen i historia med 20 000 kronor. Inte heller kan som skäl för departementschefens förslag anföras svårighet att tillsätta professuren med kompetent innehavare. Vi har för närvarande i vårt land, ett flertal obefordrade, för en professur i historia ovanligt högt kvalificerade forskare — för vilka indragningen av professuren skulle betyda minskade befordringsmöjligheter.

Behovet av en dubblering av historief professuren belyses därav, att antalet historiestuderande vid högskolan med sikte på fil. kand.- och fil. ämbets-examina för närvarande är cirka 100, vartill kommer ett 20-tal licentiander

och doktorander. Det vidgade utrymme, som ämnet historia med samhällslära har fått på skolans schemata — vilket visar den stora betydelse skolmyndigheterna tillmäter ämnet — torde snarast komma att medföra en ökning av detta antal.

Till stöd för det i *motionen II: 330* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Under den relativt begränsade tid som teaterhistoria varit akademiskt läroämne vid Stockholms högskola har det vunnit en fast förankring i den svenska akademiska organisationen och i vårt kulturliv över huvud taget. Antalet studerande har ökat undan för undan och utgör för närvarande 52. Undervisningen har under årens lopp följts även av danska och norska studenter. I undervisningen har också deltagit studenter med litteraturhistoria eller konsthistoria som huvudämne, vilka önskar en viss orientering på det teaterhistoriska gränsområdet. Under de fyra sistförflutna åren har filosofie licentiatexamen i teaterhistoria avlagts av tre personer och filosofie kandidatexamen av 22; av de sistnämnda förbereder fem sig för licentiatexamen. Lärarrådet har understrukit, att förhållandena i Stockholm vore synnerligen gynnsamma för teaterhistorisk forskning. Stockholm äger stora samlingar av teaterhistoriskt material, nämligen inom Drottningholms teatermuseum samt dess bibliotek och bildarkiv — vilket fungerar som det forskningsinstitut vartill undervisningen i teaterhistoria är knuten — i kungl. teaterns arkiv, i kungl. biblioteket och i nationalmuseum. Icke minst det unika teatermuseet, internationellt ryktbart, spelar härvidlag en betydande roll.

Då Beijer avgår med pension den 1 juli 1956 är det i och för sig formellt riktigt, att ett avgörande av förevarande fråga kan uppskjutas till 1956 års riksdag. Men härvid uppnås icke några praktiska fördelar; tvärtom innebär detta den nackdelen att åtgärder med professurens ledigförklarande icke kan i tid vidtagas. Endast om man avser att efter Beijers avgång från professorsämbetet nedlägga professuren i teaterhistoria kan ett uppskov nu befinnas motiverat. En dylik åtgärd skulle innebära en avsevärd kulturell nedrustning, som icke kan låta sig försvaras, allra minst som man har anledning räkna med att professuren kan återbesättas med fullt kompetent efterträdare till Beijer. Ett uppförande av omförmälda professur på ordinarie stat medför icke någon i jämförelse med vad nu är förhållandet ökad kostnad för statsverket.

Posten till bidrag till vissa institutioner är i gällande huvudstat uppförd med 143 000 kronor. Departementschefen har förordat att denna post uppföres med oförändrat belopp.

Posten till omkostnader är nu uppförd med 724 600 kronor.

Departementschefen har föreslagit att posten för nästa budgetår uppföres med 788 900 kronor, innebärande en anslagsökning med 64 300 kronor.

Posten till materiel m. m. är nu upptagen med 570 000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt en uppräknig av posten med 190 000 kronor.

Posten till engångskostnader för materielanskaffning är i gällande huvudstat uppförd med 240 000 kronor.

Departementschefen har förordat att denna post för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor.

För innevarande budgetår ha 305 000 kronor anvisats till engångskostnader för byggnadsarbeten.

Departementschefen föreslår att ifrågavarande utgiftspost för nästa budgetår upptages med 1 585 000 kronor och fördelas sålunda:

1. Nybyggnad samt inredning och utrustning för zootomiska institutet .....	285 000
2. Reparationsarbeten m. m. inom högskolans kanslibyggnad ..	170 000
3. Anordnande av panncentral .....	130 000
4. Uppförande av nybyggnad för fysiska institutet .....	1 000 000
	<hr/>
	Summa kronor 1 585 000

Posten till pensioner och livräntor är nu uppförd med 235 000 kronor.

Departementschefen har beräknat, att för nästa budgetår under förevarande post erfordras ett belopp av 260 000 kronor, vilket innebär en ökning med 25 000 kronor.

### Huvudstatens inkomstsida. Anslagsbehovet

Högskolans inkomster — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — ha av departementschefen beräknats sålunda:

Avkastning från högskolans fonder .....	490 000
Avgifter från de studerande .....	190 000
Hyror och arrenden .....	30 600
Bidrag från enskilt håll .....	35 600
Diverse inkomster .....	2 700
	<hr/>
	Summa kronor 748 900

Departementschefen har förklarat att han icke är beredd att förorda någon ändring i fråga om avgifterna för de studerande.

Till stöd för det i *motionerna I: 290 och II: 313* gjorda yrkandet har anförts bland annat följande.

Det är viktigt, att den principiella linjen fasthålls, att de högre studierna ej böra försvåras genom avgifter, och ett avskaffande av terminsavgifterna vid Stockholms högskola bör ses som en fristående fråga av social natur och icke bedömas tillsammans med frågan om förstärkning av högskolans undervisningsresurser. Det kan visserligen sägas, att avgifterna till högskolan för de studerande numera äro tämligen låga, tillsammans 60 kronor per läsår, vartill komma avgifterna till studentkåren och vederbörande fakultetsförening, utgörande 58 eller 60 kronor, beroende på fakultets-



tillhörighet. Även en sådan avgift till högskolan kan emellertid med hänsyn till de höga levnadskostnaderna i Stockholm medföra svårigheter för de studerande. I ogynnsam riktning verkar likaså det förhållandet att terminsavgift för närvarande måste erläggas, även om blott en ringa del av terminen ägnas åt studier och tentamina. Detta är en allvarlig olägenhet särskilt för de studerande, vilka till följd av förvärvsarbete icke kunna utnyttja studietiderna. Det bör i detta sammanhang framhållas, att förvärvsarbete som form för studiefinansiering är betydligt vanligare vid högskolan än vid universiteten. Det synes angeläget, att de studerande vid högskolan snarast erhålla likställighet i berörda avseende med de studerande vid universiteten och sålunda befrias från skyldigheten att erlägga undervisningsavgifter.

Såsom av den föregående redogörelsen framgått har huvudstatens utgifts-  
sida beräknats sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i> .....	4 950 000
Bidrag till vissa institutioner .....	143 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i> .....	788 900
Materiel m. m. ....	760 000
Engångskostnader för materielanskaffning .....	200 000
Engångskostnader för byggnadsarbeten .....	1 585 000
Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i> .....	260 000
	<hr/>
	Summa kronor 8 686 900

Departementschefen har i detta sammanhang anført följande.

Anslagssumman skulle vid bifall till vad jag föreslagit komma att uppgå till (8 686 900 — 748 900 =) 7 938 000 kronor, varav Stockholms stads bidrag utgör maximibeloppet 1 200 000 kronor och statens bidrag återstoden eller 6 738 000 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola bör alltså uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 1 975 000 kronor.

### Utskottet

Kungl. Maj:t har föreslagit en höjning av anslaget till Bidrag till Stockholms högskola med 1 975 000 kronor, varigenom från och med nästa budgetår åstadkommes en icke oväsentlig förstärkning av högskolans personella och materiella resurser. Utskottet tillstyrker bifall till de av Kungl. Maj:t i sådant avseende nu gjorda äskandena, som bland annat innebära inrättandet av två nya professurer, ytterligare en i geografi och ytterligare en i litteraturhistoria.

För den nuvarande professuren vid högskolan i sistnämnda ämne är ämnesområdet — liksom fallet är beträffande de två litteraturhistorieprofessorerna vid universiteten i Uppsala och Lund samt motsvarande professur vid universitetet i Göteborg — fastställt till »litteraturhistoria med poetik». Departementschefen har nu i likhet med vederbörande högskolemyndigheter och i enlighet med den ståndpunkt kanslern intagit i ärendet före-

slagit en differentiering av ämnesområdet för de två från och med nästa budgetår förefintliga litteraturhistorieprofessorerna vid Stockholms högskola. I sådant avseende har departementschefen förordat att ämnesområdet för den ena professuren fastställas till »litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria», medan den andra professuren bibehålles vid sin nuvarande benämning.

I motionen II: 329 har på anförda skäl yrkats att en dylik differentiering icke skall komma till stånd utan ämnesområdet för båda professorerna fastställas till »litteraturhistoria med poetik». Beträffande undervisningsskyldigheten anse däremot motionärerna att en differentiering bör genomföras, förslagsvis genom av Kungl. Maj:t i vederbörande regleringsbrev givna föreskrifter.

Utskottet har vid sin prövning av detta ärende kommit till den uppfattningen att övervägande skäl tala för den av högskolemyndigheterna, kanslern och departementschefen intagna ståndpunkten i förevarande differentieringsfråga, varigenom ökade förutsättningar skapas för en vidgad intressesfär på litteraturforskningens område. Enligt utskottets mening synes det — i den mån professorer i litteraturhistoria bli lediga vid våra andra lärosäten — böra övervägas huruvida icke jämväl där bör vidtagas en differentiering av ämnesområdet på motsvarande sätt som vid Stockholms högskola. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål. Utskottet biträder alltså Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och avstyrker bifall till det i motionen II: 329 gjorda yrkandet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår finnas nu vid Stockholms högskola dels två professorer i historia, den ena personlig för Nils Ahnlund, dels ock en professur i stadshistoria, personlig för Folke Lindberg. Sistnämnda professurs innehavare har allenast hälften av den undervisningsskyldighet, som eljest åvilar professor vid högskolan. Vederbörande högskolemyndigheter ha begärt, att den av professorn Nils Ahnlund innehavda personliga professuren skulle vid Ahnlunds avgång med pension den 1 juli 1955 ordinariesättas. Kanslern och departementschefen ha ställt sig avvisande till detta förslag. För tillgodoseende av det behov av särskilda lärarkrafter i historia, som kunde komma att erfordras genom upphörande av den personliga professuren för Ahnlund, har departementschefen på kanslerns förslag förordat en förstärkning med 20 000 kronor av de till högskolans förfogande stående medlen för kursundervisning.

Den i motionerna I: 289 och II: 315 i första hand gjorda framställningen överensstämmer med vad från högskolans sida påyrkats; alternativt har i motionerna hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära ifrågavarande professurs återinrättande från och med den 1 juli 1956.

Vid ettvart av universiteten i Uppsala och Lund finnas för närvarande

två professorer i historia, vid universitetet i Göteborg en professur i detta ämne. Utskottet har från vederbörande universitets- och högskolemyndigheter införskaffat upplysningar angående antalet historiestuderande för lägre och högre examina höstterminen 1954 och vårterminen 1955 vid nämnda lärosäten samt vid Stockholms högskola. Studerandeantalet framgår av följande sammanställning.

Lärosäte	Ht 1954			Vt 1955		
	Fil.kand. o. ämbets- ex. samt pol.mag. ex.	Fil. lic. ex.	Fil. dr.	Fil. kand. o. ämbets- ex. samt pol. mag.ex.	Fil. lic. ex.	Fil. dr.
Uppsala universitet . . . . .	177	26	15	151	28	14
Lunds universitet . . . . .	197	25	13	149	29	10
Göteborgs universitet . . . . .	45	14	5	44	14	5
Stockholms högskola . . . . .	90	35	18	90	37	18

Av de sålunda erhållna uppgifterna framgår bl. a. att vid Stockholms högskola antalet studerande på högstadiet är förhållandevis stort. Utskottet är likväl icke berett att enbart med anledning härav i detta ärende nu intaga en från departementschefens uppfattning avvikande ståndpunkt, varför utskottet avstyrker bifall till det i motionerna I: 289 och II: 315 gjorda yrkandet om uppförande från och med nästa budgetår av omfördälda professur på ordinarie stat. Utskottet finner sig icke heller böra tillstyrka det i nämnda motioner alternativt framställda förslaget. Däremot vill utskottet framhålla, att frågan om antalet professorer i historia vid Stockholms högskola lämpligen synes böra upptagas till närmare omprövning i samband med den av departementschefen jämlikt nådigt bemyndigande den 14 januari 1955 genom särskilt tillkallad utredningsman igångsatta översynen av högskolans nuvarande resurser och fortsatta utbyggnad.

Vid Stockholms högskola finnes för närvarande den enda professuren i teaterhistoria i vårt land. Denna professur är personlig för Agne Beijer, som väntas avgå med pension den 30 juni 1956.

Vederbörande högskolemyndigheter och kanslern ha begärt att denna professur måtte ordinariesättas från och med nästa budgetår. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har detta förslag motiverats bl. a. med det relativt stora antalet studerande i teaterhistoria (52 stycken) och den kulturella betydelsen av att ämnet alltfört finnes företrätt i vårt land av en akademisk lärare i professors ställning. Departementschefen har för sin del framhållit, att ställning till frågan om den fortsatta undervisningen i teaterhistoria icke behövde tagas redan i år. Det i motionen II: 330 gjorda yrkandet är av samma innebörd som det av högskolemyndigheterna och kanslern framställda.

I likhet med departementschefen finner utskottet att frågan om den fortsatta undervisningen i teaterhistoria icke behöver avgöras av innevarande års riksdag, varför utskottet avstyrker bifall till motionen II: 330. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t med hänsyn till det stora antalet studerande i ämnet har sin uppmärksamhet riktad på detta undervisningsproblem och noga beaktar de olika synpunkter — icke minst av internationell och kulturell art — som äro förknippade med ett framtida ställningstagande till förevarande spörsmål.

Departementschefen har förklarat sig icke beredd att nu förorda ett av högskolans styrelse framställt förslag om avskaffande av terminsavgifterna vid högskolan, vilket skulle medföra ett inkomstbortfall av 190 000 kronor. I motionerna I: 290 och II: 313 har yrkats, att nämnda avgifter skolaslopas från och med budgetåret 1955/56, alternativt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till nästa års riksdag om ifrågavarande avgifters borttagande.

Ehuru utskottet icke är berett att biträda det i motionerna I: 290 och II: 313 gjorda yrkandet om avskaffande av omförmälda avgifter från och med nästa budgetår vill utskottet likväl understryka, att utskottet finner det angeläget att studerandena vid Stockholms högskola snarast möjligt och om så ur statsfinansiella synpunkter låter sig göra redan från och med budgetåret 1956/57 i nu berörda avseende likställas med studerandena vid universiteten. Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t vid prövningen av anslagsäskandena för nyssnämnda budgetår tager denna fråga under allvarligt övervägande. Med vad utskottet sålunda anfört torde det i motionerna I: 290 och II: 313 alternativt framställda yrkandet vara i huvudsak tillgodosett, varför enligt utskottets mening anledning saknas att såsom i motionerna påyrkats i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 329, II: 330, motionerna I: 289 och II: 315, i vad de avse uppförande från och med den 1 juli 1955 på ordinarie stat av den av Nils Ahnlund nu innehavda personliga professuren i historia, samt motionerna I: 290 och II: 313, i vad de avse avskaffande från och med budgetåret 1955/56 av terminsavgifterna för de studerande vid Stockholms högskola —

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledas av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola att tillämpas under budgetåret 1955/56:

## H u v u d s t a t

*Utgifter*

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i> .....	4 950 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i> .....	788 900
3. Materiel m. m. ....	760 000
4. Engångskostnader för materielanskaffning ..	200 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten ....	1 585 000
6. Bidrag till vissa institutioner .....	143 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i> .....	260 000
Summa kronor	8 686 900

*Inkomster*

1. Avkastning från högskolans fonder .....	490 000
2. Avgifter från de studerande .....	190 000
3. Hyror och arrenden .....	30 600
4. Bidrag från enskilt håll .....	35 600
5. Diverse inkomster .....	2 700
6. Bidrag från Stockholms stad .....	1 200 000
7. Bidrag från staten .....	6 738 000
Summa kronor	8 686 900

c) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 738 000 kronor;

II. att motionerna I: 289 och II: 315, i vad de avse skrivelse till Kungl. Maj:t angående Ahnlunds professur, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att motionerna I: 290 och II: 313, i vad de avse skrivelse till Kungl. Maj:t angående terminsavgifterna vid Stockholms högskola, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, s. 243—244), vilket innebär anvisande av samma anslagsbe-  
lopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av en inter-  
nationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola* för  
budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 81 800  
kronor.

3:o) **Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, s. 244), vilket

innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

Stockholm den 22 mars 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

*Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Boman, Näsström, Gustaf Andersson, Einar Persson, Nils Theodor Larsson, Sunne, Elfving, Rikard Svensson och Arrhén; samt*

*från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Svensson i Ljungskile, Åkerström, Hoppe, Staxäng, Johansson i Mysinge, Widén, Thapper, Jansson i Kalix, Blidfors, Löfroth, Andreasson, fröken Vinge, fröken Olsson och herr Svensson i Stenkyrka.*

### Reservationer

vid *punkten 1* (Bidrag till Stockholms högskola)

1) av herrar *Sunne, Svensson* i Ljungskile, *Widén* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till det i motionerna I: 290 och II: 313 framställda yrkandet om avskaffande från och med budgetåret 1955/56 av terminsavgifterna för de studerande vid Stockholms högskola samt att för den skull utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må — i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 290 och II: 313, i vad de avse avskaffande från och med budgetåret 1955/56 av terminsavgifterna för de studerande vid Stockholms högskola, ävensom med avslag å motionerna II: 329, II: 330 samt I: 289 och II: 315, sistnämnda bägge motioner i vad de avse uppförande från och med den 1 juli 1955 på ordinarie stat av den av Nils Ahnlund nu innehavda professuren i historia —

b) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola att tillämpas under budgetåret 1955/56:

## H u v u d s t a t

*Utgifter*

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i> .....	4 950 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i> .....	788 900
3. Materiel m. m. ....	760 000
4. Engångskostnader för materielanskaffning ..	200 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten ....	1 585 000
6. Bidrag till vissa institutioner .....	143 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i> .....	260 000
Summa kronor	8 686 900

*Inkomster*

1. Avkastning från högskolans fonder .....	490 000
2. Hyror och arrenden .....	30 600
3. Bidrag från enskilt håll .....	35 600
4. Diverse inkomster .....	2 700
5. Bidrag från Stockholms stad .....	1 200 000
6. Bidrag från staten .....	6 928 000
Summa kronor	8 686 900

c) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 928 000 kronor;»

2) av fröken *Vinge*.